

## Expert-reflectie ten behoeve van Lessons Learned COVID-19

Naam: (10)(2e)

Functie: (10)(2e)

Organisatie: Afdeling Publieke Gezondheid, Universiteit van Kopenhagen, Denemarken

Datum: 3 augustus 2020

Onderwerp: (10)(2e) **vergelijkende spoor - Denemarken**

### 1. Communicatie over (strengheid) maatregelen

- Er is een publiekelijk zichtbaar dualisme tussen de regering die – alles wegende – besluiten neemt, en haar ministeriele instituten en commissies die adviseren. Een voorbeeld: de avond nadat de Deense regering had besloten om de landsgrenzen te sluiten laa (10)(2e), de SG van het gezondheidsministerie, in een communiqué weten dat daarvoor geen medische gronden zijn;
- Een democratisch genomen besluit wordt door alle politieke- en veldpartijen geaccepteerd: er wordt geen discussie over de uitvoering getolereerd;
- Burgers hebben een basaal vertrouwen in de overheid. Het draagvlak voor, en de naleving van de maatregelen onder de bevolking wordt continu door universitaire instituten gepeild, en de onderliggende normen en waarden onderzocht;
- Denemarken kent een wettelijke verplichting voor haar burgers om elektronisch met de overheid verbonden te zijn. Dit maakt het voor de overheid mogelijk om via sociale media ongedifferentieerd algemene, en of specifieke boodschappen naar individuele burgers te sturen;
- Met de daarvoor ontwikkelde apps zijn de sociale media ook het voornaamste medium om een afspraak te maken voor een COVID-test, en vice-versa om de uitslag daarvan te communiceren.

### 2. Testen en traceren

- Denemarken kent een hoog aantal afgenomen tests. De daarvoor benodigde capaciteit is voor een deel opgebouwd met een gecoördineerde actie van de bestaande diagnostische laboratoria. Daarnaast zijn nieuwe, tijdelijke laboratoria ingericht met aanzienlijke financiële donaties van lokale fondsen voor onderzoek en innovatie;
- Er is onder burgers en professionals een grote bereidheid om zichzelf te testen. Deze wordt van overheidswege aangewakkerd door in te spelen op een maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Van meet af aan waren medewerkers in de zorg gerechtigd om zelf een test aan te vragen wanneer zij klachten hebben, of denken besmet te zijn. Later is deze mogelijkheid uitgebreid naar alle burgers. Daarmee kunnen zij zelf besmettingen binnen de instelling, het gezin of familie voorkomen;
- Eenmaal positief bevonden vindt het bron- en contactonderzoek plaats door [Patient Sikkerhed Styrelsen](#), een nationale overheidsinstantie voor patiëntveiligheid;
- Het [Staten Serum Institut](#) – de evenknie van het RIVM – verricht als dan niet op eigen initiatief en naar eigen inzicht onderzoek naar de besmetting en resistentie van personen zonder klachten;
- Eenmaal besmet of ziek wordt patiënten via de gebruikelijke voorlichtingskanalen dringend aangeraden om thuis in een eigen (bad-) kamer in quarantaine te gaan;
- Er is wetgeving geïntroduceerd waarbij de gemeente haar inwoners alternatieve huisvesting moet bieden wanneer quarantaine thuis niet mogelijk is.

### 3. Dashboard

- Denemarken wordt gekenmerkt door een groot aantal nationaal dekkende registraties waar de (gezondheids-) toestand van haar burgers, professionals, en alle zorginstellingen nauwkeurig zijn vastgelegd. Dit geldt voor de 'cure' zowel als voor de 'care'. Daarmee was een 'dashboard', een nationaal EPD, en een overzicht van de bezetting in zorginstellingen van meet af aan beschikbaar;
- Een daaruit verkregen gedetailleerde en [publieke versie](#) van de COVID-19 gegevens was vanaf het begin van de epidemie beschikbaar;
- Ook de persoonlijke toegang tot de registraties is wettelijk vastgelegd: burgers kunnen hun persoonlijke gegevens en (COVID-19) uitslagen 24/7 inzien;

### Expert-reflectie ten behoeve van Lessons Learned COVID-19

- Het hergebruik van deze registraties maakt het mogelijk om (wetenschappelijk) onderzoek te doen naar de COVID-19 epidemie. Er is een wettelijk kader, medisch ethisch draagvlak en een academische traditie om op deze wijze privacy gevoelige data te exploreren volgens de GDPR richtlijnen.

#### 4. Vroeg, lokaal en specifiek ingrijpen

- Denemarken kent een fiscaal gebaseerd, publiek gezondheidszorgsysteem analoog aan de organisatie van de NHS in de UK;
- De overheid heeft een politiek gecontroleerde doorzettingsmacht in de uitvoering daarvan;
- Er is geen financiële concurrentie tussen de verschillende instellingen van het gezondheidszorgsysteem. Circa 10% van de zorg is uitbesteed aan marktpartijen;
- De publieke aansturing en de beschikbaarheid van (nationale-) registraties voor centrale en lokale toezichthouders, overheden en zorgprofessionals maken dat er in een vroeg stadium, overleg en afstemming is, en specifiek ingrijpen op nationaal en lokaal niveau mogelijk wordt.

#### 5. Zoveel mogelijk openhouden en opschalen van reguliere zorg

- Met de centraal beschikbare registraties (zie boven) wordt continu toezicht gehouden op de uitvoering van de reguliere zorg. De invloed van de COVID-19 epidemie op de reguliere zorg wordt continu geanalyseerd en daarover wordt publiekelijk [gepubliceerd](#);
- Het is de Deense traditie van overleg en consensus, gebruik makend van de beschikbare registraties dat er binnen één nationale gezondheidszorg gemeenschappelijk urgentielijsten worden opgesteld, regionaal wordt afgestemd in de verdeling van schaarste, inzicht is om de belastbaarheid van zorgverleners te verbeteren, en digitale zorg wordt opgeschaald;
- De opvang van COVID-19 patiënten was niet bedreigd, de reguliere zorg kende een kortdurende teruggang in de productie.

#### 6. Verpleeghuiszorg

- Zie ook mijn bijdrage '*lessons learned langdurige zorg*';
- Er is een centrale registratie van de cliënten en professionals in de langdurige zorg;
- Er zijn vrijwel geen grote institutionele instellingen voor verpleeghuiszorg: de overgrote meerderheid van de zorgbehoefige personen woont beschut, beschermd, of ondersteund thuis, al dan niet in clusters van woningen/appartementen die lokaal in de wijk zijn geïntegreerd;
- De gemeentelijke overheid is integraal verantwoordelijk voor de uitvoering van de langdurige zorg van haar inwoners. Er kan en wordt – binnen de landelijke en of wettelijke kaders – lokaal beleid gevoerd;
- Er is een algemene landelijk vastgestelde richtlijn voor het bezoek aan kwetsbare en of oude personen;
- Medewerkers in de langdurige zorg zijn in het algemeen hoog opgeleid en hebben de mogelijkheid om zich op eigen initiatief te laten testen op COVID-19 (zie boven).

#### Ten slotte

Het 'NORDIC model' gaat ervan uit dat beide partners in het gezin betaald werk uitvoeren. De reciproke is dat de kinderopvang, scholen, en de langdurige zorg en persoonlijke ondersteuning publiek zijn geregeld. De vanzelfsprekendheid daarvan maakt dat begin april de regering besloot om de kinderopvang en scholen na een kortdurende sluiting te heropenen. Dit ging niet gepaard met een opvlamming van de epidemie. Het maakt ook dat de interactie tussen de jongere en oudere generaties zich grotendeels beperkt tot gewenste, familiale interacties. Deze cultuur beschermt tegen een snelle overdracht van het virus tussen de jongere weinig vatbare, en oudere kwetsbare generaties.